

Mama

ISTORIJA APIE SENĄ DIENORAŠTĮ

Vakar buvau mokykloje. Maikas nespėjo grįžti iš darbo, todėl kartu su Gerda ėjau į pokalbį su klasės auklėtoja. Baisu pagalvoti – dukra jau antrokė, o aš iki šiol nepažįstu jos mokytojų.

„Mano tėtis labai daug žino, – pasigyrė ji, – nes jis yra mokytojas.“ Auklėtoja nusikvatojo. Paskui ėmė įtikinėti, kad ir mama daug išmano. „Bet tėtis žino viską! Daugiau nei mama.“

Nesumojau, ką turėčiau daryti ar sakyti. Mačiau, kad mokytojai nesmagu. Atrodė, kad jai manęs gaila. O man buvo gaila jos. Ir Gerdos – ji tikrai manęs tokios nenusipelnė.

Šį tekstą šiandien radau tarp senų popierių. Prieš daugelį metų, kai Gerda dar buvo vaikas, sumaniau rašyti dienoraštį. Nusipirkau storą knygelę, bet nepavyko įveikti nė dviejų puslapių, vis atrodė, kad negaliu papasakoti nieko įdomaus. Paskui ta knyge-

lė nusimetė, pasimiršo. Tačiau pokalbis su mokytoja įsirežė atminty. Iki šiol prisimenu, kaip eidama namo tylėjau ir jaučiausi menka, niekam tikusi. Negalėjau patikėti, kad kadaise gyvenau kitaip, mėgau savo darbą, sukdavausi nuo aušros iki sutemų, lakstydavau iš pietų į šiaurę, iš vakarų į rytus, kiekviena diena dovanodavo naujų pažinčių, išbandymų, naujos patirties – tai augino ir varė pirmyn. Negalėjau liautis, nemokėjau sustoti. Nenorėjau. Ir tikėjausi, kad tai niekada nesibaigs.

Tačiau vieną dieną pasaulis apsvirtė.

Po pirmosios nelaimės vyliausi, kad praeis, kad tai laikina, bet nesėkmės užgriuvo viena po kitos – vos atsigaudavau, tuoj vėl sulaukdavau naujo smūgio, ir galiausiai nebemokėjau išbristi. Vis labiau atsiribojau nuo žmonių, net artimiausių. Kalbėjimas tapo beprasmis, norėdavau vien tylėti ir slėptis savyje, dažniausiai taip ir dariau. Atrodė, kad mano buvimas niekam nebereikalingas. Vyras ir vaikai galėjo išsiversti be manęs, gal taip jiems net paprasčiau. Jaučiausi našta ir jiems, ir pati sau.

Pamenu, kadaise Maikas pasakojo apie skirtingus klodus žmogaus gyvenime, jo įsitikinimu, tą nulemia ne metai ar amžius, o vieta, aplinkybės ir mūsų pačių pasirinkimai. Ši teorija man patiko. Įsivaizduodavau save, padalytą į daugybę plonų sluoksnelių: vieną akimirką persikeldavau į vaiko lygmenį, kitą – į paauglės pasaulį, retsykais virsdavau subrendusia moterimi, o kartais jausdavausi lyg kūdikis. Tik po visų nelaimių tie sluoksniai dingo, išmirė, nebeliko nei suaugusiųjų багаžo, nei vaikiško smalsumo. Gunda nebeegzistavo. Šalia augo dukra, kuriai nesugebėjau nieko duoti, ir tai vis labiau slėgė. Kartais

pagalvodavau, kad noras pagimdyti vaiką buvo baisi gyvenimo klaida. Kita vertus, stebiu Gerdą ir žaviuosi, kokia ji protinga ir gabi. Maikui pavyko išauginti puikų žmogų. Tai matydama džiaugiuosi suteikusi jam šią galimybę. Jiedu atrodo kaip graži pora. Maikas visada mokėdavo kažkaip ypatingai prie Gerdos prieiti. Jis tikrai nuostabus žmogus, kuo toliau, tuo tvirčiau tuo tikiu. Tai buvo didžiausia likimo dovana. Norėčiau ir aš jam duoti daugiau, bet nežinau kaip, nemoku.

Gerda jau didelė, po kelerių metų baigs mokyklą, netrukus gal paliks namus. Ji bręsta ir vis labiau domisi savo istorija. Matau, jai rūpi, ji nenori gyventi nežinioje, todėl privalau dukrai atiduoti savo duoklę, negaliu palikti be šaknų. Pasirinkau viską užrašyti, nes žodžiais papasakoti nepavyks. Tikiu, kad Gerda kada nors tai perskaitys ir įvertins. Juk mano istorija kartu yra ir jos.

Gerda

NUPIRKSIU TAU BATUS

Pasičiupusi daiktus, išlipau iš automobilio ir patraukiau per didžiulę aikštę taksisto nurodyta kryptimi. Jaučiausi pavargusi, buvo vėlu, o miesto nepažinojau, todėl pasidaviau vairuotojo siūlymui įsikurti, anot jo, nuostabiausioje vietoje, pačioje senamiesčio širdyje.

Oras atvėso, tačiau nuzulinti grindinio akmenys dar skleidė per dieną sukauptą saulės šilumą. Pražingsniavau pro šviečiantį lauko barą, kur užgulę staliukus monotoniškai burbuliavo lankytojai, keli garsiai plyšavo, kartkartėmis savo balsu užgoždami net muziką. Įvairiaspalviai kvapai: maisto, alkoholio, rūkalų. Stengiausi kuo greičiau praeiti, o kartu ir mėgavausi – tai atrodė pasakiška, ypatinga, kitaip nei mūsų šalyje. Gėriau į save garsus, ryškias žibintų šviesas, minkštą savo žingsnių stuksėjimą, kuprinės svyravimą ant pečių. Vienatvę. Lūkesčius.

Racionaliai įvertinus, ši mano kelionė buvo visiška kvailystė. Draugai jau spėjo įstoti į universitetus, rasti darbus ir

viską tvarkingai susidėlioti į gyvenimo lentynėles. Tik aš viena išlėkiau į beveik svetimą šalį nežinia kuriam laikui, be konkretaus plano ar žodžiais įvardijamo tikslo. Tėvai mane suprato, tikriausiai jie vieninteliai. Buvau už tai dėkinga.

Iki šiol prie Lietuvos buvau prisilietusi tik per kitus: visų pirma per mamą, nes ji čia užaugo, ir per tėvą, kuris gyvendamas su mama šią šalį pamilo ir stengėsi kuo daugiau meilės perduoti man. Bet ta pažintis buvo per daug saugi ir nuspėjama, tad prižadėjau sau – jei leisiuosi į šią kelionę, turiu išgyventi viską, nesiramstydama į kitus.

Danijoje baigusi gimnaziją, susikroviau kuprinę ir išvykau visai viena – iki šiol taip niekada nekeleivavau. Viskas, ką dabar dariau, buvo pirmas kartas, bet nejutau jokie nerimo, tikėjimas, kad man pavyks, varė pirmyn. Mama siūlė pranešti močiutei, susisiekti su giminaičiais ar jos draugais, jie tikrai būtų padėję, bet žinojau – tada ramybės nebebus ir kelionė neteks prasmės. Juk tikslas buvo ne pasisvečiuoti pas giminaičius, važiauvau pažinti šalies ir ieškoti čia savo vietos. Norėjau prisiliesti prie mamos krašto kitaip nei iki šiol, betarpiškai, pavojingai, gal net kiek skaudžiai, gal truputėlį nusvilti sparnus.

Įėjusi į viešbučio vestibulį nusitaikiau į greta aptarnavimo stalelio stypsantį darbuotoją. Pastebėjęs mane, jis grakščiai apsisuko ant kulno ir akimirksniu pasitempęs sustingo priešais kompiuterį.

Prisiartinusi pasisveikinau.

Atsakymas nuskambėjo pakiliai, tačiau dirbtinokai. Pirmiausia jis ištarė žodžius lietuviškai, paskui pakartojo angliškai.

Laukiau, kol manęs ko nors paklaus, bet vyras tylėjo ir klausiamai išrietęs tarnybinę šypsenėlę vėpsojo tiesiai man į veidą.

– Ar turite laisvų vietų?

– Čia gyvensite? – ištarė, tarytum nesuprastų, kad vienintelis tikslas, su kuriuo žmogus atsibeldžia į viešbutį, yra nakvynė.

– Taip, noriu pernaktvoti vieną naktį, – atsakiau stengdamasi gražiai artikuliuoti garsus, bet nuo jaudulio žodžiai išsidadė. – Man reikia vienos lovos.

Ištraukusi pasą, įteikiau jį darbuotojui.

– Gerda Kleve-ve-velan...

– Klevlan.

– Iš... iš Lo-keno, – perskaitė kilstelėjęs dokumentą arčiau veido. – Jūs iš Danijos?

– Taip, iš Danijos, iš Liokeno, ne Lokeno, – nusijuokiau.

– Ir kalbate lietuviškai? – vyras suraukė kaktą.

– Taip, kalbu, – linktelėjau. – Mano mama lietuvė, – vėl nepavyko kuo švariau ištarti žodžių.

Gavau kambarį viršutiniame aukšte: itin aukštos lubos, trikampio formos langas per visą sieną, pasakiškas vaizdas į senamiestį. Prilipusi prie stiklo ilgai stebėjau gatvių šviesas, praeivių judesius, raudonus stogus, iš viršaus viskas buvo kaip ant delno. Nors supratau, kad gyvenimas šiame viešbutyje gerokai paplonins piniginę, susiviliojau leisti sau paislaidauti – po ilgos kelionės to užsitarnavau, bet tik vieną naktį, ne daugiau, o nuo rytojaus būtinai ieškosiu kitos išeities.

Išsitraukusi telefoną, parašiau mamai. Pastovėjau įbedusi akis į ekraną, perskaičiau savo daniškus žodžius, tada ištryniau

ir perrašiau lietuviškai: „Aš jau Vilniuje, man viskas gerai.“ Po kelių akimirų gavau nei lietuvišką, nei danišką atsakymą: „OK.“ Vėl atrašiau. Surezgiau dar vieną sakinį lietuviškai, žinojau, kad privėliau klaidų, bet buvo smagu, kad galiu rašyti mamai jos kalba, ypač dabar, kai esu čia. Atsakymas atkeliavo žaibiškai, vėl toks pat trumpas ir neiškalbus: „OK.“ Neturėjau stebėtis – mama visą gyvenimą buvo nešneki, niekada nemokėjau su ja plepėti, atrodė, kuo santūriau bendraujame, tuo geriau viena kitą suprantame. Bet šią akimirką tikėjaisi bent truputėlį daugiau, juk atvykau į jos gimtąją šalį, į jaunystės miestą.

Man susiruošus į dušą, paskambo tėtis ir ėmė klausinėti apie kelionę. Kai viską išpasakojau, jis pats ilgai kalbėjo apie dienos nutikimus. Susiriečiau ant grindų, prispaudžiau sulenktas kojas prie nuogo pilvo, atrėmiau nugarą į vonios kraštą ir klausiau. Tėtis buvo mano saitas su namais, su Danija, su viskuo, ką palikau, – kol jį girdėjau, nesijaučiau viena. Žinojau, kad dabar skambins kas vakarą ir klaus, ar viskas gerai. Savo nuomonės jis niekada nebruko ir į mano širdį nesiveržė, bet buvau įpratusi, kad stebi mano gyvenimą, vertina, patarinėja. Dabar, kai būsiu toli nuo namų, teks pačiai ieškotis atsakymų, ir ši mintis ne išlaisvino, o truputį baugino.